

ВИСНОВОК

творчого керівника та наукового консультанта,
кандидата мистецтвознавства, заслуженого діяча мистецтв України, професора,
завідувача кафедри спеціального фортепіано № 2

Національної музичної академії України імені П.І.Чайковського

РОЩИНОЇ ТЕТЯНИ ОЛЕКСАНДРІВНИ

про творчий мистецький проєкт та його наукове обґрунтування
аспіранта творчої аспірантури кафедри спеціального фортепіано № 2

Національної музичної академії України імені П.І.Чайковського

КАЛУГИ КАРІНИ ГЕННАДІЇВНИ

«Варіаційні цикли Йоганнеса Брамса

в аспекті жанрово-стильових рішень та виконавських завдань»,

поданий до захисту на здобуття ступеня доктора мистецтва

за спеціальністю 025 «Музичне мистецтво»

У процесі реалізації творчого мистецького проєкту «Варіаційні цикли Йоганнеса Брамса в аспекті жанрово-стильових рішень та виконавських завдань» на здобуття освітньо-творчого ступеня доктора мистецтва за спеціальністю 025 «Музичне мистецтво» К.Г.Калуга проявила себе як талановита виконавиця та серйозний дослідник.

Художнє обдарування в поєднанні з великою ініціативністю зумовили значне професійне зростання Каріни Калуги. Розвинуте художнє мислення, артистична воля, професійна майстерність притаманні молодій піаністці. Вона регулярно виступає з різними концертними програмами, має великий досвід у грі з симфонічним оркестром. Постійна учасниця щорічних творчих акцій фортепіанного факультету: «Творча майстерня інтерпретації сучасної музики», «Мистецтво гри з оркестром», Міжнародний фестиваль "Династія" тощо. Є членом колективів «Фортепіанний Осьмирук» та «Оркестр піаністів». Впродовж періоду навчання здобула близько 10 лауреатських звань виконавських конкурсів, в т.ч. міжнародних.

Всебічно розвинута особистість, змістовний музикант, яскрава артистка, Каріна Калуга володіє великим та оригінальним концертним фортепіанним репертуаром (від барокової доби до сьогодення), що дозволяє їй вести насичену виконавську

діяльність. Концертні програми молодшої піаністки включають шедеври світової фортепіанної літератури, в тому числі рідко виконувани твори. Особливе місце у репертуарі Каріни Калуги посідає музика українських композиторів (В. Бібик, С. Людкевич, Є. Мандичевський, Б. Решетілов, І. Шамо та ін.).

Сольні концерти Каріни Калуги завжди мають певну концепцію, де виконувани твори пов'язані єдиною ідеєю та здійснюються у формі концертів з розгорнутими усними анотаціями. Це потребує заглиблення у науково-теоретичні матеріали, створення компактного «слова про музику» та виконує справжню просвітницьку функцію. Серед таких клавирабендів: «Присвята золотій добі Бароко», «Музичний вернісаж. Півтора століття потому», «Tribute to VACH» та зокрема «Ф. Мендельсон-Бартольд. Шість прелюдій та фуг тв. 35», в якому Каріна Калуга виконала грандіозний цикл німецького романтика, розкривши у вступному слові значення поліфонічного жанру в багатогранній творчості митця.

Досвід ретельного вивчення жанрів німецької традиції певним чином визначив шлях подальших наукових розвідок К.Калуги та реалізувався у даному творчому мистецькому проєкті та його науковому обґрунтуванні. Об'єктом дослідження обрано Варіаційні цикли Йоганнеса Брамса, що є вершинами доби романтизму, до підкорення яких прагнуть й сучасні амбітні піаністи. Докладно розглянута специфіка роботи самого Й.Брамса з варіаційною формою разом з безпосередньою роботою виконавця, визначає **актуальність** цього дослідження.

Каріна Калуга демонструє глибоку обізнаність в означеній темі, вміння працювати з численними першоджерелами, здатність до наукових узагальнень, застосування власного виконавського досвіду у аналітичній частині роботи.

Дослідницька складова творчого мистецького проєкту К.Калуги відповідає всім вимогам до науково-творчої роботи такого жанру. Наукова праця містить анотації українською та англійською мовами, вступ, три розділи, висновки та список використаних джерел (90 позицій, з них іноземною мовою - 17). Загальний обсяг роботи становить 4,3 авторських аркуша (95 сторінок), з них основного тексту – 3,3 авторських аркуша (73 сторінки).

У вступі сформульовано об'єкт, предмет, мету й завдання роботи, обґрунтовано актуальність і новизну досліджуваної тематики.

У першому розділі розглянуто історичне та теоретичне значення варіаційної форми в творчості європейських композиторів другої половини XVI – початку XX ст.: окреслено етапи та досягнення кожного з проміжних типів та видів форми варіацій. Досліджено практичне втілення кожного з різновидів варіаційної форми в творчості європейських композиторів, а саме композиторів великої німецької традиції. Виявлено зв'язок та лінію наслідування провідних ідей та досягнень, естетичних кодів різних епох, що трансформуються крізь призму індивідуального стилю та погляду митця.

У другому розділі досліджено питання варіаційної форми в фортепіанній творчості Йоганнеса Брамса – вирішення проблеми малої пісенної форми, яка демонструється в якості теми та в подальшому перетворюється в послідовність невеличких епізодів, що змінюють один одного; розглянуто провідні фортепіанні варіаційні цикли композитора. Підкреслено важливість проблеми побудови концертної програми, що включає варіаційні цикли Йоганнеса Брамса. В рамках компаративного підходу запропоновано потенційні концертні програми з включенням варіаційних циклів Євсевія Мандичевського та Клари Шуман, проаналізовано композиційну будову та виконавські завдання даних варіаційних циклів.

У третьому розділі розглянуто жанрово-стильові властивості Варіаційного циклу на оригінальну тему тв. 21 № 1, Варіаційного циклу на тему Шумана тв. 9 та Варіацій та фуги на тему Генделя тв. 24 Йоганнеса Брамса. Представлено аналітичні розвідки та виконавські коментарі до даних варіаційних циклів Йоганнеса Брамса. В рамках творчо-виконавського дискурсу визначено комплекс варіативних виконавських засобів та запропоновано алгоритм виконавських дій задля створення доцільної інтерпретації.

У висновках узагальнено результати дослідження.

Наукове обґрунтування творчого проєкту виконано на високому професійному рівні. За змістом воно є завершеною кваліфікаційною науковою працею. Авторка дотрималась всіх чинних вимог щодо її оформлення, визначила та обґрунтувала актуальність, окреслила ступінь розробки проблеми, розкрила об'єкт і предмет дослідження, визначила його наукову новизну, практичне значення, виконала усі завдання і досягла мети наукового обґрунтування мистецького проєкту.

Практична цінність роботи полягає у можливості використання результатів дослідження в процесі навчання та виховання піаністів, як методичну базу для роботи над варіаційними циклами Й. Брамса для фортепіано та в таких навчальних дисциплінах, як методика та виконавське мистецтво, аналіз музичних творів та інших. Наукове обґрунтування доповнюється методичною розробкою спеціального курсу за темою мистецького проєкту – «Варіаційна форма у фортепіанній творчості європейських композиторів: виконавський вектор».

В рамках творчого мистецького проєкту презентовано три концертні програми:

Натхненні Брамсом: Варіації на оригінальну тему тв. 21 № 1 Йоганнеса Брамса; Листок з альбому, Тихий вечір (на тему Брамса) Станіслава Людкевича; Варіації на тему Генделя тв. 5 Євсевія Мандичевського. НМАУ ім. П. І. Чайковського, малий зал ім. О. С. Тимошенка (16 березня 2023 р.). Київ: 2023.

Роберт, Клара та Йоганнес: історія одного "Листка з альбому": Варіації на тему Шумана тв. 9 Йоганнеса Брамса; 5 Листків з альбому тв. 99 Роберта Шумана; Варіації на тему Шумана тв. 20 Клари Шуман; Allegro тв. 9 Роберта Шумана. НМАУ ім. П. І. Чайковського, малий зал ім. О. С. Тимошенка (21 листопада 2023 р.). Київ: 2023.

50 відтінків Брамса. Творчий мистецький проєкт на здобуття освітньо-творчого ступеня доктора мистецтва «Варіаційні цикли Йоганнеса Брамса в

аспекті жанрово-стильових рішень та виконавських завдань». У програмі виконано: Варіації та fuga на тему Генделя тв. 24 Йоганнеса Брамса; Варіації на оригінальну тему тв. 21 № 1 Йоганнеса Брамса; Варіації на тему Паганіні тв. 35 (II Зошит) Йоганнеса Брамса. НМАУ ім. П. І. Чайковського, малий зал ім. О. С. Тимошенка (14 липня 2024 р.). Київ: 2024.

Каріна Калуга успішно виконала індивідуальний навчальний план у повному обсязі та на високому рівні опанувала знання з дисциплін, що становлять освітню складову освітньо-творчої програми за спеціальністю 025 «Музичне мистецтво».

Протягом навчання в творчій аспірантурі К.Г.Калуга опублікувала дві одноосібні статті в наукових виданнях, затверджених ДАК МОН України як фахових у галузі «Мистецтвознавство»:

1. Калуга К. Г. Історія одного «Листка з Альбому»: творчо-виконавський дискурс варіаційних циклів К. Шуман та Й. Брамса. *Актуальні питання гуманітарних наук : міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені І. Франка*. Випуск 72. Том 2. С. 70–77.

2. Калуга К. Г. Жанрово-стильові властивості Варіацій на оригінальну тему тв. 21 № 1 Йоганнеса Брамса: досвід виконавського дискурсу. *Актуальні питання гуманітарних наук : міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені І. Франка*. Випуск 64. Том 1. С. 155–161.

Результати дослідження теми проєкту були апробовані у кількох всеукраїнських і міжнародних конференціях, лекціях для магістрів фортепіанного факультету, курсів підвищення кваліфікації викладачів мистецьких шкіл:

1. Тридцять варіацій на тему Генделя тв. 5 Євсевія Мандичевського: жанрові рішення, вплив Йоганнеса Брамса, виконавська специфіка: доповідь. Програма XVII міжнародної молодіжної науково-практичної конференції «Fresh Science»/

Нац. муз. ак. України ім. П. І. Чайковського (23 – 24 березня 2023 р.). Київ: 2023.;

2. Фортепіанні твори Йоганнеса Брамса у сучасному виконавстві: до питання побудови концертних програм: доповідь. *Механізми новацій у музичній творчості: проблеми інтерпретації* / програма XII всеукраїнської конференції Творчої майстерні інтерпретації сучасної музики / Нац. муз. ак. України ім. П. І. Чайковського (10 – 12 листопада 2023 р.). Київ: 2023.;

3. Варіації на тему Шумана Йоганнеса Брамса і Клари Шуман в аспекті жанрово-стильових рішень, цілісності форми романтичних варіаційних циклів та виконавської специфіки: доповідь. *Україна. Європа. Світ. Історія та імена в культурно-мистецьких рефлексіях* / програма VII міжнародної науково-практичної конференції / Нац. муз. ак. України ім. П. І. Чайковського (2 – 4 листопада 2023 р.). Київ: 2023.;

4. Варіації на тему Паганіні тв. 35 Йоганнеса Брамса в аспекті сучасного інноваційного виконавського досвіду: доповідь. *Проблеми методології сучасного мистецтвознавства та культурології* / програма V міжнародної наукової конференції / Нац. муз. ак. України ім. П. І. Чайковського (15 – 16 листопада 2023 р.). Київ: 2023.;

5. Фортепіанні варіації Йоганнеса Брамса: симбіоз художньої естетики класицизму та емоційно-психологічної сфери романтизму: доповідь. *Ювілейні і пам'ятні дати 2023 року* / програма XIII міжнародної наукової конференції / Нац. муз. ак. України ім. П. І. Чайковського (20 – 21 листопада 2023 р.). Київ: 2023.;

6. Жанрово-стильові властивості Варіаційного циклу на тему Шумана тв. 9 Йоганнеса Брамса: досвід виконавського дискурсу: доповідь для магістрів 2-го року навчання в рамках курсу «Сучасні теорії фортепіанного виконавства» *Open Workshop* професорки М. Є. Пухляк / Нац. муз. ак. України ім. П. І. Чайковського (2 лютого 2024 р.). Київ: 2024.;

7. Історія одного листка з альбому: творчо-виконавський дискурс варіаційного циклу Клари Шуман: доповідь. *Українське музичне мистецтво*

крізь призму сучасності. Досвід поколінь / програма всеукраїнської науково-практичної конференції / Нац. муз. ак. України ім. П. І. Чайковського (18 – 19 березня 2024 р.). Київ: 2024.;

8. Варіаційні цикли в фортепіанній творчості композиторів-романтиків: виконавський вектор: доповідь в рамках курсів підвищення кваліфікації викладачів мистецьких шкіл «*Пріоритетні вектори розвитку мистецької освіти*» / Хмельн. фах. муз. коледж ім. В. І. Заремби (28 – 30 березня 2024 р.). Хмельницький: 2024;

9. Калуга Каріна. Фортепіанні варіаційні цикли в творчості композиторів-романтиків: доповідь. *Україна — Юнеско: 70 років разом* / програма міжнародної науково-практичної конференції / Нац. муз. ак. України ім. П. І. Чайковського (25 квітня 2024 р.). Київ: 2024.

Враховуючи актуальність і новизну наукового обґрунтування проєкту, взаємодоповнення його практичної та теоретичної частин, перспективність і багатовекторність розробки дослідницької теми, а також втілення результатів дослідження у постійній виконавській діяльності, вважаю, що творча та наукова складові мистецького проєкту «Варіаційні цикли Йоганнеса Брамса в аспекті жанрово-стильових рішень та виконавських завдань» Каріни Геннадіївни Калуги виконані на високому професійному рівні. Творчий мистецький проєкт відповідає вимогам Міністерства освіти і науки України та може бути рекомендованим до захисту в спеціалізованій разовій раді щодо присудження освітньо-творчого ступеня доктора мистецтва за спеціальністю 025 «Музичне мистецтво».

Творчий керівник, науковий консультант,
кандидат мистецтвознавства, професор,
заслужений діяч мистецтв України,
завідувач кафедри спеціального фортепіано № 2

ТЕТЯНА РОЩИНА

